RETTENS DOM (Femte Afdeling)
11. juli 1996 *

I sag T-175/94,

International Procurement Services SA, Bruxelles, ved advokat Peter De Troyer, Audenarde, og advokat Lydie Lorang, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos sidstnævnte, 6, rue Heine,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Étienne Lasnet, som befuldmægtiget, bistået af advokat Hervé Lehman, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om erstatning for et tab på 14 797 706 BFR, som sagsøgeren påstår at have lidt som følge af nedsættelsen af den økonomiske støtte, der var blevet ydet selskabets medkontrahent i forbindelse med et projekt, der finansieres af Den Europæiske Udviklingsfond,

har

* Processprog: fransk.

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Afdeling)

sammensat af præsidenten, R. Schintgen, og dommerne R. García-Valdecasas og J. Azizi,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 7. maj 1996,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

1 Den 21. marts 1990 udbød Unidade de Coordenação dos Programas de Importação (Afdeling for Samordning af Indførselsprogrammer, herefter »UCPI«) ved Republikken Mozambiques Handelsministerium i licitation levering af elleve varepartier inden for rammerne af et projekt, som blev finansieret af Det Europæiske Fællesskab gennem Den Europæiske Udviklingsfond (herefter »EUF«) (EFT S 56 af 21.3.1990, s. 5). I udbudsbekendtgørelsen var det udtrykkeligt anført, at varerne obligatorisk skulle have oprindelse i stater tilhørende Det Europæiske Økonomiske Fællesskab eller i stater i Afrika, Vestindien og Stillehavet (herefter »AVS-stater«), som har undertegnet den tredje Lomé-konvention den 8. december 1984 (EFT 1986 L 86, s. 3).

2 For ét af disse varepartier, omfattende levering af 7 400 tons stålbjælker, antog UCPI sagsøgerens, selskabet International Procurement Services', tilbud og tilstillede den 13. juli 1990 selskabet en kontraktskrivelse under referencen LC 25/90/EØF.

3 Kontraktsummen vedrørende leverancen (herefter »leverancen«) var på 97 561 461 BFR, dvs. 13 320 BFR pr. ton.

4 Transporten af varen begyndte i marts 1991, og varen blev endelig leveret den 24. april 1991.

5 Den 17. og den 30. april 1991 udstedte den sydafrikanske virksomhed Société générale de surveillance (herefter »SGS«), der efter anmodning foretager vareanalyser, i Johannesburg analyse af tester for de leverede varer, hvorved anførtes, at disse var blevet kontrolleret i marts og april 1991.

6 Den 20. juni 1991 modtog UCPI fra selskabet Cifel, der var den endelige bruger af stålbjælkerne, et brev, hvori det oplystes, at de leverede varer efter de tilhørende ledsagedokumenter hidrørte fra (»proveniente da«) det sydafrikanske selskab Iscor og var bestemt for (»consignatario«) det sydafrikanske selskab John Palmer Steel.

7 UCPI tilstillede den 2. juli 1991 sagsøgeren et telex, hvori det oplystes, at ledsagedokumenterne for varen angav selskabet Iscor som leverandør (»supplier«) og John Palmer Steel som køber (»buyer«). Sagsøgeren anmodedes om yderligere oplysninger vedrørende disse angivelser, idet der ikke forelå transportdokumenter.

8 Den 20. juli 1991 udfærdigede Handelskammeret i Lugano efter anmodning fra et schweizisk selskab, som sagsøgeren angav som sin leverandør, en oprindelsesattest, der nævnte sagsøgerens navn, UCPI (efter de engelske ord »to«) og Cifel (efter forkortelsen »imp«) samt licitationsnummeret for den omtvistede kontrakt og angav, at varen bestod af tre partier stålbjælker med en samlet vægt på 7 324 434 kg. Ifølge attesten var Italien oprindelseslandet.

9 UCPI anmodede ved telex af 25. juli 1991 selskabet RIH, der forhandler Iscor-produkter, om at bekræfte, at de 7 400 tons stålbjælker, der var leveret til Cifel i april samme år af selskabet John Palmer Steel, var produceret i Sydafrika af Iscor.

10 Den 2. august 1991 svarede RIH, at selskabet fra det i London hjemmehørende selskab Gover, Horowitz & Blunt havde modtaget en ordre på 7 400 tons stålbjælker med instruks om at levere varen til UCPI i Maputo. Selskabet oplyste desuden, at den angivne pris vedrørte sydafrikanske varer.

11 Ved fax af 20. august 1991 anmodede sagsøgte SGS om at tilstille selskabet de »work certificates of tests and analysis« (attester for varetester og -analyser) og de »rail consignment notes« (jernbanetransportdokumenter), som var nævnt i de af det sidstnævnte selskab udfærdigede kontrolattester af 17. og 30. april 1991. Sagsøgte anmodede desuden selskabet om at oplyse, hvem der var varens producent.

12 SGS meddelte den samme dag sagsøgte, at de dokumenter, der var anmodet om, var blevet tilstillet selskabets ordregiver, Gover, Horowitz & Blunt. Dagen efter oplyste SGS, at selskabet, før det tilstillede tredjemand de nævnte dokumenter, først måtte have sin ordregivers accept.

13 Den 22. august 1991 anmodede sagsøgte i en fax til sagsøgeren denne om straks at skaffe sig en kopi af attesterne for varetester og -analyser samt jernbanetransportdokumenterne hos det selskab, der stod for kontrollen forud for varernes forsendelse. Sagsøgeren svarede dagen efter, at man ville bede sælgeren om disse dokumenter.

14 UCPI anmodede i telex af 19. september 1991 efter forslag fra sagsøgte sagsøgeren om et »bona fide«-dokument med angivelse af producenten samt varens bevægelser fra produktionsstedet til Cifel's lager. UCPI oplyste endvidere, at man, såfremt sagsøgeren undlod at fremlægge et sådant dokument, ville anse kontraktbestemmelsen vedrørende varernes oprindelse for tilsidesat.

15 Ved fax af 6. november 1991 pålagde sagsøgte sin repræsentation i Mozambique at meddele dette lands myndigheder, at sagsøgeren ikke havde været i stand til at bevise, at den leverede vare var fremstillet i Fællesskabet eller i et AVS-land, og at UCPI derfor enten kunne annullere kontrakten eller betale varerne til markedsprisen i deres formodede oprindelsesland.

16 Ved skrivelse af 25. november 1991 oplyste sagsøgte som svar på en skrivelse fra sagsøgeren af 24. oktober 1991, at restkøbesummen efter kontrakten først kunne udbetales, når UCPI havde givet sin tilladelse hertil, hvilket endnu ikke var sket. Sagsøgte anbefalede endvidere sagsøgeren at fremsætte krav om betaling af dette beløb over for UCPI, såfremt sagsøgeren mente at have opfyldt alle sine forpligtelser.

17 Ved telex af 6. december 1991 til sagsøgeren oplyste UCPI, at det »bona fide«-dokument, der var anmodet om, ikke var modtaget, og at man derfor måtte gå ud fra, at de leverede varer hidrørte fra Sydafrika, hvorfor de ville blive betalt til den på dette marked gældende pris.

18 Ved fax af 11. marts 1992 anmodede sagsøgte sin delegation i Mozambique om at meddele de lokale myndigheder, at Kommissionen i betragtning af de modstridende dokumenter, som sagsøgeren og Cifel havde fremlagt, var enige med disse myndigheder i, at den samlede kontraktsum skulle beregnes på grundlag af den pris, der var gældende på det sydafrikanske marked.

19 Ved telex af 9. juni 1992 erklærede sagsøgeren, at selskabet var i en sådan økonomisk situation, at det ikke havde anden mulighed end at være enig med UCPI. Sagsøgeren fremhævede dog, at den betaling, der skulle ske, ville blive anset for et afdrag. Selskabet oplyste, at det ville indhente en voldgiftsafgørelse af spørgsmålet vedrørende forskellen mellem den aftalte pris og det beløb, der fremkom ved beregning på grundlag af den sydafrikanske pris.

20 Dagen efter svarede UCPI sagsøgeren, at sagsøgte ikke kunne acceptere at anvise et beløb som delvis betaling, såfremt restbeløbet skulle gøres til genstand for voldgift, og først ville foretage betalingen ved sagens afslutning. UCPI anførte, at det var afdelingens opfattelse, at sagsøgeren kunne vælge mellem enten at bringe tvisten til ophør ved at aftale en prisnedsættelse eller straks indlede voldgiftssag.

21 Den 17. juli 1992 indgik sagsøgeren og UCPI aftale om levering af varen, nedsættelse af prisen på grundlag af den på det sydafrikanske marked gældende pris, der blev fastsat til 12 000 BFR pr. ton, og frafaldt kravet om voldgift (herefter »aftalen«).

Retsforhandlinger

22 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 20. april 1994 har sagsøgeren i medfør af EF-traktatens artikel 215, stk. 2, anlagt nærværende sag.

23 Den refererende dommer er blevet knyttet til Femte Afdeling, som sagen derefter er blevet henvist til.

24 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse. Parterne er som et led i sagens tilrettelæggelse blevet anmodet om skriftligt at besvare en række spørgsmål før retsmødet og om at fremlægge visse dokumenter.

25 Parterne har afgivet indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten i det offentlige retsmøde den 7. maj 1996.

Parternes påstande

26 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Sagsøgte dømmes til at betale sagsøgeren 14 797 706 BFR eller det andet — eventuelt højere — beløb, der fastsættes af Retten efter ret og rimelighed eller af en sagkyndig, i erstatning for den skade, sagsøgeren har lidt, med tillæg af morarenter, der fastsættes af Retten.

— Sagsøgte tilpligtes at afholde sagens omkostninger.

27 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

— Afvisning.

— Sagsøgeren tilpligtes at afholde sagens omkostninger.

Sammenfatning af parternes anbringender og argumenter

28 Sagsøgeren har rejst kritik af, at Kommissionen kun accepterede en finansiering af kontrakten med 92,49% af det samlede kontraktbeløb, selv om sagsøgeren fuldt ud opfyldte kontrakten.

29 Ifølge sagsøgeren har sagsøgte handlet retsstridigt ved ikke at hindre, at Cifel brugte varerne, før disse var modtaget af sagsøgerens medkontrahent, og før ejendomsretten var overgivet; desuden har sagsøgte spillet en aktiv rolle ved at stille krav om attester for varetester og -analyser og jernbanetransportdokumenter, der efter kontrakten ikke skulle fremlægges, samt om et »bona fide«-dokument, hvis beskaffenhed ikke på noget tidspunkt er blevet nærmere angivet; endelig er sagsøgte uden grund nået til det resultat, at betingelserne for finansieringen ikke var opfyldt, uden herved at tillægge den af Handelskammeret i Bruxelles udfærdigede oprindelsesattest nogen betydning.

30 Med hensyn til oprindelsesattesten har sagsøgeren anført, at et sådant dokument i fornødent omfang beviser en vares oprindelse, idet handelskamrene kun udsteder sådanne attester mod fremlæggelse af dokumentation. Oprindelsesattesten, der blev fremsendt i bekræftet original, indeholder i modsætning til de dokumenter, Cifel fremlagde, og som forstærkede sagsøgtes tvivl om den leverede vares oprindelse, en udførlig beskrivelse af den deri omhandlede vare. De dokumenter, som Cifel

forelagde, er vanskeligt læselige fotokopier af attester vedrørende en støbejernstype, der ofte anvendes i Mozambique, og deres ægthed er ikke bekræftet. Disse dokumenter, der blev udfærdiget otte måneder efter leveringen, giver ikke grundlag for at fastslå, at de vedrører det stål, der blev anvendt til den leverede vare.

31 Sagsøgeren hævder at have lidt et tab, der udgøres af forskellen mellem den oprindelige kontraktsum og det beløb, som sagsøgeren faktisk modtog (9 668 253 BFR), med tillæg af finansielle omkostninger (5 129 453 BFR), som sagsøgeren måtte afholde som følge af sagsøgtes afvisning af at betale hele den oprindeligt aftalte pris, dvs. i alt 14 797 706 BFR.

32 Skaden er forvoldt ved, at sagsøgte fandt, at betingelserne for kontraktens finansiering ikke var fuldt ud opfyldt, og at det beløb, der skulle betales, måtte beregnes på grundlag af de på det sydafrikanske marked gældende priser.

33 Sagsøgte har henvist til Domstolens praksis, hvorefter de kontrakter, der finansieres gennem EUF er nationale kontrakter, som Kommissionen ikke deltager i, og har på grundlag heraf fastslået, at søgsmålet savner konsekvens, idet hensigten er at fastslå ansvar uden for kontraktforhold for Kommissionen, mens sagsøgeren kritiserer Kommissionen for ensidigt at have ændret kontraktvilkårene.

34 Sagsøgte har i øvrigt anført, at betingelserne for at fastslå ansvar uden for kontraktforhold ikke i nogen henseende er opfyldt.

35 Kommissionen gør gældende, at den ikke har handlet retsstridigt. Den havde begrundet tvivl med hensyn til de leverede varers fællesskabsoprindelse, dels som følge af indholdet af den skrivelse fra Cifel, som UCPI modtog den 20. juli 1991,

og det telex, der den 2. august 1991 blev afsendt af RIH, og dels — som den har nævnt i retsmødet — som følge af, at de kontrolattester, der var udfærdiget af SGS, omhandlede kontrol, der var gennemført i Sydafrika. Sagsøgte rettede i anledning heraf flere henvendelser til sagsøgeren med anmodning om fremlæggelse af dokumenter, der utvetydigt viste, at den leverede vare hidrørte fra Fællesskabet. Sagsøgte fastslår, at sagsøgeren alligevel ikke fremlagde sådanne dokumenter og heller ikke den i artikel IX.5 i de særlige licitationsbetingelser omhandlede kontrolrapport, der udfærdiges før afskibning. Det er imidlertid sagsøgeren, som skulle føre beviset for, at varerne hidrørte fra Fællesskabet.

36 Kommissionen har rejst tvivl om troværdigheden af den af sagsøgeren fremlagte oprindelsesattest; denne er nemlig udfærdiget af Handelskammeret i Bruxelles flere måneder efter, at de omtvistede varer blev leveret, og er baseret på en attest, der var udstedt af Handelskammeret i Lugano, der ikke var i stand til eventuelt at gennemføre kontrol på stedet i Italien.

37 Kommissionen har endelig fremhævet, at sagsøgeren har været ude af stand til at give den oplysninger om den rute, den i sagen omtvistede vare fulgte, og end ikke har kunnet oplyse navnet på det skib, den blev transporteret på, eller fremlægge de bevisdokumenter, der lå til grund for udfærdigelsen af oprindelsesattesterne, skønt det i al fald ville have været let for sagsøgeren at rydde tvivlen om eventuelle kontraktmæssige forbindelser med de sydafrikanske selskaber Iscor og John Palmer Steel af vejen.

38 Kommissionen har under henvisning til Domstolens dom af 10. juli 1984 (sag 126/83, STS mod Kommissionen, Sml. s. 2769) samt dom af 10. juli 1985 (sag 118/83, CMC m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2325) anført, at den var beføjet til at undersøge, om finansieringsvilkårene og navnlig vilkåret vedrørende varens oprindelse var opfyldt, og til herved at anmode om yderligere oplysninger om varens oprindelse for at rydde tvivlen som følge af uoverensstemmelserne i den dokumentation, som den var i besiddelse af, af vejen.

39 Sagsøgte har bestridt, at sagsøgeren har lidt noget tab overhovedet. Forskellen mellem den oprindelige kontraktsum og det beløb, som sagsøgeren faktisk modtog, er blot en følge af den aftale om nedsættelse af varens pris og afkald på at benytte voldgift, som sagsøgeren og UCPI frivilligt indgik den 17. juli 1992. Kommissionen har i øvrigt afvist, at der bliver tale om noget tab i forbindelse med finansielle omkostninger, for den udbetalte efter afslutningen af nævnte aftale restbeløbet ifølge kontrakten rettidigt.

40 Kommissionen har også bestridt, at der er årsagssammenhæng mellem den retsstridige adfærd og den påståede skade. Forskellen mellem den oprindelige pris og den pris, der til sidst blev betalt, følger ikke så meget af dens adfærd som af aftalen af 17. juli 1992 mellem UCPI og sagsøgeren. Den kan heller ikke gøres ansvarlig for de omtvistede finansielle omkostninger, idet den ifølge artikel 8.2 i kontraktskrivelsen var forpligtet til at afvente den betalingstilladelse, som UCPI gav. Ansvaret for denne del af tabet påhviler sagsøgeren, der på forskellig måde i 1991 og 1992 forhalede sagen i stedet for at føre bevis for, at varerne hidrørte fra Fællesskabet.

41 Sagsøgeren har i replikken gjort gældende, at den aftale, der blev truffet med UCPI den 17. juli 1992, kun har virkning inter partes, og intet har at gøre med et eventuelt søgsmål om ansvar uden for kontraktforhold. Selskabet har fremhævet, at det var sagsøgte, der foreslog at lægge den sydafrikanske pris til grund. For sagsøgerens vedkommende var afslutningen af denne aftale en følge af selskabets behov for likvide midler, og det havde i realiteten kun valget mellem at acceptere en nedsættelse af prisen eller ikke at blive betalt straks.

42 Sagsøgte har anført, at sagsøgeren enten frivilligt har indgået aftalen om nedsættelse af varens pris, således at selskabet ikke kan hævde at have lidt skade, eller har afsluttet nævnte aftale under tvang, i hvilket tilfælde det måtte anfægte denne aftale, hvad selskabet ikke har gjort.

Rettens bemærkninger

43 Retten skal først bemærke, at ifølge fast retspraksis er offentlige kontrakter, der finansieres af EUF, nationale kontrakter, og at det alene henhører under AVS-staternes ansvar at udarbejde, forhandle og indgå dem. Hvad angår de virksomheder, der afgiver tilbud, eller som tildeles de pågældende kontrakter, står disse uden for de særlige forbindelser, der på området består mellem Kommissionen og AVS-staterne (Domstolens ovennævnte domme, STS mod Kommissionen, præmis 18, CMC m.fl. mod Kommissionen, præmis 28, samt dom af 14.1.1993, sag C-257/90, Italsolar mod Kommissionen, Sml. I, s. 9, præmis 22; Rettens dom af 16.11.1994, sag T-451/93, San Marco mod Kommissionen, Sml. II, s. 1061, præmis 42).

44 Det bemærkes dernæst, at ansvar for Fællesskabet forudsætter, at sagsøgeren beviser, at den adfærd, der lægges den berørte institution til last, har været retsstridig, at der foreligger et virkeligt tab, og at der er årsagssammenhæng mellem denne adfærd og det påståede tab (Domstolens dom af 17.12.1981, forenede sager 197/80, 198/80, 199/80, 200/80, 243/80, 245/80 og 247/80, Ludwigshafener Walzmühle m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 3211, præmis 18, og den nævnte dom i sagen Italsolar mod Kommissionen, præmis 33; Rettens dom af 13.12.1995, forenede sager T-481/93 og T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2945, præmis 80).

45 Endelig bemærkes, at Kommissionen ikke blot har ret, men også pligt til at sikre sig, at der ikke sker udbetaling af fællesskabsmidler, medmindre betingelserne herfor er opfyldt (ovennævnte dom i sagen CMC mod Kommissionen, præmis 44). Den har herved navnlig pligt til at søge fremskaffet de oplysninger, der er nødvendige for at sikre en økonomisk forsvarlig forvaltning af EUF's midler (samme dom, præmis 47, samt dom af 25.5.1993, sag C-370/89, SGEEM og Etroy mod EIB, Sml. I, s. 2583, præmis 31), og til at afslå at give betalingspåtegning for regninger, den får forelagt, når den har solide grunde til at betvivle, at betingelserne for fællesskabsfinansiering er blevet overholdt (den nævnte dom i sagen San Marco mod Kommissionen, præmis 50).

46 Undersøgelsen af, om sagsøgte har handlet retsstridigt eller culpøst, må gennemføres i lyset af disse faktorer.

47 Det var i det foreliggende tilfælde sagsøgte, der bl. a. skulle påse, at den betingelse for finansiering, at den leverede vare hidrørte fra Fællesskabet eller en AVS-stat, var opfyldt.

48 Sagsøgeren kan ikke laste sagsøgte for ikke at have forhindret forbrug af varen før dennes modtagelse og ejendomsrettens overgang. For da kontrakter, der finansieres af EUF, er nationale kontrakter med AVS-staten og den pågældende virksomhed som eneste parter, var sagsøgte ikke på nogen måde beføjet til at beskæftige sig med disse spørgsmål, der er af rent kontraktmæssig natur.

49 Sagsøgeren kan heller ikke rejse kritik af, at sagsøgte, selv om der forelå en oprindelsesattest fra Handelskammeret i Bruxelles, af hvilken det fremgik, at varen hidrørte fra Italien og dermed fra Fællesskabet, har stillet sig tvivlende over for, om kravene med hensyn til varernes oprindelse var opfyldt. For det fremgår af et telex fra Cifel til UCPI, at det i ledsagedokumenterne for den leverede vare var nævnt, at de hidrørte fra et sydafrikansk selskab. Sagsøgeren har i øvrigt ikke bestridt, at de for varen udstedte kontroldokumenter ikke blev fremlagt før forsendelsen og omtalte en kontrol, som et sydafrikansk selskab havde gennemført. I øvrigt ankom varen til Mozambique fra Sydafrika. Men Den Sydafrikanske Republik har ikke undertegnet den tredje Lomé-konvention.

50 I betragtning af disse forhold kunne sagsøgte, eftersom beviset for varernes oprindelse skulle føres af tilslagsmodtageren, helt retmæssigt stille krav om yderligere dokumentation eller yderligere oplysninger, der kunne bekræfte oprindelsesattesten. Det må fastslås, at sagsøgeren ikke fremkom med oplysninger, på grundlag af hvilke det med bestemthed kunne fastslås, at den leverede vare hidrørte fra Fællesskabet. Sagsøgeren har ikke en gang kunnet fremlægge de bevisdokumenter, på

grundlag af hvilke Handelskammeret i Lugano havde udfærdiget sin oprindelsesattest, som Handelskammeret i Bruxelles på sin side lagde til grund, da det udfærdigede sin attest. Sagsøgeren har imødekommet en skriftlig anmodning fra Retten ved alene at fremlægge en ufuldstændig kopi af et rembursdokument, der intet oplyser om den omhandlede vares oprindelse, en udateret skrivelse fra et italiensk transportselskab til bekræftelse af, at sagsøgeren er kendt som eksportør, adressat, ordregiver eller kautionist for transaktioner vedrørende varer, og navnlig stål, som fra efteråret 1989 til sommeren 1991 er blevet transporteret af firmaet Jadroplov, samt afskrifter af Lloyd's registre om skibe, der bærer navnet Africa, som forekommer på eksporttilladelsen. Sagsøgeren kan ikke på nogen måde påberåbe sig, at et »bona fide«-dokument er et meget upræcist begreb, da sagsøgeren ikke har givet oplysninger af nogen art, der underbygger den af sagsøgeren fremlagte oprindelsesattest. Sagsøgeren har i øvrigt efter Rettens opfattelse fået særdeles mange oplysninger vedrørende det bevis, som selskabet skulle føre (jf. ovenfor, præmis 13 og 14).

51 Heraf følger, at sagsøgte med føje kunne nå til det resultat, at finansieringsbetingelsen vedrørende varernes oprindelse ikke var opfyldt i det foreliggende tilfælde.

52 Endelig har sagsøgeren ikke med føje kunnet kritisere sagsøgte for at have indtaget en aktiv holdning ved at anmode om fremlæggelse af dokumenter, som der ikke efter aftalen kunne stilles krav om fremlæggelse af. Sagsøgte har nemlig blot meddelt de mozambiquiske myndigheder sit synspunkt og oplyst, hvilke muligheder de herefter havde. Hermed har institutionen ikke på nogen måde antastet Republikken Mozambiques selvbestemmelsesret. Det fremgår i øvrigt af sagsøgtes skrivelse af 25. november 1991 til sagsøgeren (se præmis 16) og af den telefax, som sagsøgte tilstillede sin delegation i Mozambique (se præmis 18), at den mozambiquiske regering fortsat selvstændigt kunne træffe afgørelse.

53 Sagsøgeren har følgelig ikke påvist, at sagsøgte greb ind på retsstridig eller culpøs måde i forbindelserne mellem Republikken Mozambique og sagsøgeren.

54 Heraf følger, at sagsøgeren ikke har godtgjort, at sagsøgte har handlet retsstridigt eller culpøst.

55 Det fremgår endvidere af fast retspraksis, at skaden skal være en tilstrækkelig direkte følge af den kritiserede adfærd (Domstolens dom af 4.10.1979, forenede sager 64/76 og 113/76, 167/78 og 239/78, 27/79, 28/79 og 45/79, Dumortier frères m.fl. mod Rådet, Sml. s. 3091, præmis 21; jf. endvidere for så vidt angår EKSF-traktatens artikel 40, der er formuleret på samme måde og således er relevant i det foreliggende tilfælde: Domstolens dom af 30.1.1992, forenede sager C-363/88 og C-364/88, Finsider m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 359, præmis 25, samt den anførte praksis).

56 Det fremgår imidlertid af sagen og af retsforhandlingerne ved Retten, at det tab, som sagsøgeren hævder at have lidt, i første række skyldes to forhold, nemlig på den ene side, at Republikken Mozambique i sidste instans afviste at betale hele den aftalte pris, og på den anden side aftalen af 17. juli 1992, som derefter blev indgået, og hvorved den oprindeligt aftalte pris blev nedsat og voldgiften opgivet.

57 Det bemærkes i den forbindelse, at selv om sagsøgte indirekte har kunnet påvirke den mozambiquiske regerings adfærd ved at foreslå den at indgå sidstnævnte aftale, står det dog fast, at sagsøgeren ikke har godtgjort, at selskabet selv eller dets medkontrahent indgik den under tvang. I øvrigt kunne sagsøgeren i stedet for at indgå denne aftale, som UCPI foreslog selskabet (se præmis 20), benytte voldgiftsproceduren for at løse tvisten. At sagsøgeren ikke valgte at indlede en sådan procedure, fordi selskabet havde et stort behov for likvide midler, kan ikke medføre, at skaden kan tilregnes sagsøgte, der var aldeles uden indflydelse på den nævnte bevæggrund.

58 Endvidere skal der henvises til, at det i praksis er fastslået, at i tilfælde, hvor en uenighed om kontraktens opfyldelse mellem den stat, der udbyder en kontrakt, der finansieres af EUF, og tilslagsmodtageren, ikke er blevet afgjort ved forlig eller

voldgift, er tilslagsmodtageren efterfølgende ude af stand til at godtgøre, at Kommissionens adfærd har forvoldt ham et andet tab end det, som det påhviler ham at søge erstattet af den udbydende stat under anvendelse af de herfor passende retsmidler (Domstolens dom af 19.9.1985, sag 33/82, Murri frères mod Kommissionen, Sml. s. 2759, præmis 38).

59 Sagsøgeren har i den foreliggende sag krævet erstatning for tab, der netop udgøres af det beløb, hvormed prisen efter aftale med UCPI blev nedsat inden for rammerne af den aftale, som sagsøgeren traf med UCPI den 17. juli 1992, med tillæg af finansielle omkostninger, som sagsøgeren har måttet afholde i anledning af denne aftale. Sagsøgeren er, da denne aftale og den mozambiquiske regerings afvisning af at betale hele den oprindeligt aftalte pris ikke er blevet anfægtet, ude af stand til at godtgøre, at sagsøgtes adfærd har forvoldt selskabet en skade, der er en anden skade end den, som sagsøgeren måtte søge erstattet af nævnte stat.

60 Også af denne grund har sagsøgeren ikke godtgjort, at der er årsagsforbindelse mellem den adfærd, der lægges sagsøgte til last, og det påståede tab.

61 Af det anførte følger, at der i det hele skal afsiges frifindelsesdom.

Sagens omkostninger

62 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, bør sagsøgeren tilpligtes at betale samtlige omkostninger i overensstemmelse med sagsøgtes påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Femte Afdeling)

1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.

2) Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.

Schintgen García-Valdecasas Azizi

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. juli 1996.

H. Jung R. Schintgen

Justitssekretær Præsident